

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

Markaziy Osiyo Rossiya, Xitoy Va G'arb O'Rtasidagi Strategik Markaz Sifatida: Kuchlarning Yangi Muvozanati Istiqbollari

Maxammadiyev Shohislom Mamadaminovich

"ISHTIXONTRANSSTROY" MCHJ, xalqaro aloqalar va strategik masalalar buyicha
maslaxatchi

ANNOTATSIYA

Ushbu ilmiy tezisda Markaziy Osiyoning zamonaviy geosiyosiy jarayonlardagi o'rni, Rossiya, Xitoy va G'arb davlatlari bilan strategik aloqalari hamda mintaqadagi kuchlar muvozanatining shakllanish jarayoni tahlil qilinadi.

Tadqiqotda Markaziy Osiyoning tabiiy resurslari, iqtisodiy salohiyati, mintaqaviy hamkorlik jarayonlari va global kuch markazlari bilan o'zaro munosabatlarining dolzarbligi yoritilgan.

Shuningdek, mintqa davlatlarining tashqi siyosatidagi o'zgarishlar, integratsion tashabbuslar hamda strategik mustaqillikni ta'minlash yo'lidagi sa'y-harakatlar ilmiy asosda o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Markaziy Osiyo, geosiyosat, Rossiya, Xitoy, G'arb, kuchlar muvozanati, iqtisodiy integratsiya, mintaqaviy hamkorlik, strategik mustaqillik.

ASOSIY QISM

Markaziy Osiyo XXI asrda global geosiyosiy tizimning eng muhim mintaqalaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Sharq va G'arb chorrahasida joylashgan bu mintqa boy tabiiy resurslari, strategik geografik o'rni va demografik salohiyati bilan dunyo kuch markazlarining diqqat markazida turibdi.

Rossiya tarixan Markaziy Osiyoni o'zining ta'sir sohasi sifatida ko'rib kelgan. Harbiy hamkorlik, Kollektiv xavfsizlik shartnomasi tashkiloti (KXSHT) doirasidagi faoliyat, migratsiya siyosati va iqtisodiy aloqalar orqali mintaqadagi ta'sirini saqlab qolishga intiladi. Biroq 2022-yildan boshlangan Rossiya–Ukraina urushi natijasida Moskvaga nisbatan ishonchning pasayishi va iqtisodiy sanksiyalar mintaqadagi ta'sirni zaiflashtirdi.

Xitoy esa o'zining "Bir kamar, bir yo'l" tashabbusi orqali Markaziy Osiyoda iqtisodiy va infratuzilma yo'nalishlarida faoliyatini kengaytirmoqda. Mintaqa davlatlarida transport, energetika, raqamli infratuzilma va savdo yo'laklariga sarmoyalar kiritish orqali Xitoy bugungi

kunda O‘zbekiston, Qozog‘iston va Turkmanistonning eng yirik iqtisodiy hamkoriga aylangan. Shu bilan birga, iqtisodiy ta’sir siyosiy mustahkamlikka ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda.

G‘arb davlatlari, xususan Yevropa Ittifoqi, Markaziy Osiyoga energiya ta’minoti xavfsizligini mustahkamlash, transport yo‘laklarini diversifikatsiya qilish va demokratik institutlarni rivojlantirish prizmasi orqali yondashmoqda. 2025-yilgi “Yevropa Ittifoqi – Markaziy Osiyo” sammiti bu yo‘nalishdagi aloqalarning kuchayishidan dalolat beradi.

So‘nggi yillarda Markaziy Osiyo davlatlari o‘zaro hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqmoqda. O‘zbekiston tashabbusi bilan o‘tkazilayotgan mintaqaviy maslahat uchrashuvlari mintaqada ichidagi muloqotning yangi formatini yaratdi. Bundan tashqari, Kambar-ota-1 GES loyihasi, “Raqamli Markaziy Osiyo” tashabbusi va “Yashil energetika kamari” kabi loyihalar mintaqaning iqtisodiy va ekologik barqarorligini oshirmoqda.

Raqamli transformatsiya, transport-logistika infratuzilmasi va inson kapitaliga sarmoya kiritish yo‘nalishlari mintaqaning global iqtisodiy tizimda mustaqil o‘ringa ega bo‘lishiga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, mintaqada tashqi kuchlarning manfaatlari to‘qnashuvi yangi muvozanat shakllanishiga sabab bo‘lmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Markaziy Osiyo bugungi kunda global geosiyosiy raqobat markazida joylashgan bo‘lib, Rossiya, Xitoy va G‘arb o‘rtasidagi manfaatlar to‘qnashuvi mintaqaga ham xavf, ham imkoniyatlarni yaratmoqda.

Mintaqa davlatlari o‘z strategik manfaatlarini himoya qilish, mustaqil transport yo‘laklarini rivojlantirish, mintaqaviy integratsiyani chuqurlashtirish va tashqi siyosatni muvofiqlashtirish orqali global tizimda faol o‘rin egallashi mumkin.

Shu nuqtai nazardan, “Markaziy Osiyo strategik tahlil markazi” kabi ilmiy-platformalarni tashkil etish mintaqaning uzoq muddatli strategiyasini ishlab chiqish, tashqi ta’sirlarni muvozanatlashtirish va strategik mustaqillikni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Yangi Amerika xavfsizligi markazi. (2024). Markaziy Osiyoda Rossiya va Xitoy: hamkorlik yoki raqobat?
2. Tashqi ishlar (2023). Rossiya Markaziy Osiyoda o‘z nazoratini yo‘qotyaptimi?
3. Markaziy Osiyo forumi (2024). Geosiyosiy chorraha: Rossiya va Xitoy o‘rtasidagi “hamkorlik” dinamikasi.
4. Institut Français des Relations Internationales (2023). Russie.Eurasie.Visions №132.
5. Uilson markazi (2011). Rossiya, Xitoy va Markaziy Osiyodagi energetika geopolitikasi.
6. Vikipediya (2025). Yevropa Ittifoqi – Markaziy Osiyo sammiti.